

L. van Noort

RENTABILITEIT VAN DE GROENTETEELT OP HET
EILAND IJSSELMONDE

Voorlopige berekening 1963

L₂
69
VERSLAGEN
NO. 69

Juni 1964

INHOUD

Blz.

WOORD VOORAF		
HOOFDSTUK I	OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	7
	§ 1. De steekproef	7
	§ 2. De periode waarop het onderzoek betrekking heeft	7
	§ 3. De groepering van de bedrijven	7
	§ 4. De kosten en de opbrengsten	8
	§ 5. Kengetallen	9
	§ 6. Het inkomen	10
HOOFDSTUK II	SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN	12
	§ 1. De bedrijfsresultaten	12
	§ 2. De spreiding van de rentabiliteit	13
	§ 3. De spreiding van het ondernemersinkomen	14
	§ 4. Vergelijking met vorige jaren	15
BIJLAGEN		
	1. Grondgebruik en arbeidsbezetting	18
	2. Bedrijfsresultaten	19
	3. Spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten	20
	4. Inkomen uit het bedrijf	21

WOORD VOORAF

In het kader van de algemene opdracht jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken, wordt in dit verslag een voorlopig overzicht gegeven van de financiële resultaten van de groenteteelt op het eiland IJsselmonde (inclusief het Eiland van Dordrecht) over het teeltjaar 1963.

De cijfers berusten op een begroting, in het bijzonder waar het de kosten betreft.

Deze begroting werd gemaakt met behulp van een enquête op de deelnemende bedrijven, waarbij onder meer gebruik is gemaakt van de fiscale jaarrekeningen over 1962. De opbrengsten werden aan de opgaven van de veilingen en overigens eveneens aan informatie op de bedrijven ontleend.

De definitieve resultaten over 1963 zullen in 1965, tezamen met die van andere onderzochte tuinbouwcentra, in één verslag worden gepubliceerd.

Dit verslag is onder leiding van A. Holkamp samengesteld door L. van Noort.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, juni 1964

(Prof. dr. A. Kraal)

HOOFDSTUK I

OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

§ 1. De steekproef

De steekproef, waarop het onderzoek is gebaseerd, omvat in opzet 16 2/3% van die groenteteeltbedrijven - op het eiland IJsselmonde 1) - die ten minste aan één man volledig emplooi verschaffen en die niet, of slechts in zeer geringe mate, met andere takken van bedrijf zijn gemengd. Bedrijven met overwegend deelbouw zijn niet in het onderzoek opgenomen.

De gegevens voor de bedrijfskeuze zijn ontleend aan de landbouwtelling over het jaar 1960. Met inachtneming van de bestaande bedrijfsvorm- en bedrijfsgrootteverhoudingen is de keuze van de bedrijven voor de steekproef willekeurig verricht.

Voor het kalenderjaar 1963 konden de gegevens van 86 bedrijven worden opgenomen.

Voor een uitgebreidere weergave van de structuur van de tuinbouw in het onderzochte gebied en van de steekproef die daaruit met behulp van deze gegevens is samengesteld, wordt verwezen naar het rentabiliteitsrapport (voorlopige cijfers) over het kalenderjaar 1961 No. 398.

§ 2. De periode waarop het onderzoek betrekking heeft

De resultaten hebben vrijwel uitsluitend betrekking op het kalenderjaar 1963. Dit kalenderjaar valt voor de berekening van de kosten en de opbrengsten van de meeste produkten in dit gebied praktisch samen met het teeltjaar. Dit geldt echter niet voor de opbrengsten van enkele produkten welke vooral in Barendrecht en omstreken van betekenis zijn, te weten witlof, spruiten, knolselderij, enz. Deze kunnen zowel betrekking hebben op het oogstjaar 1962/1963 als op dat van 1963/64.

§ 3. De groepering van de bedrijven

De bedrijven zijn gegroepeerd naar de mate waarin de arbeidsbehoefte voor teelten onder glas deel uitmaakt van de totale arbeidsbehoefte.

Arbeidsbehoefte glasteelten in % van totale arbeidsbehoefte	Opgenomen in groep	Aantal bedrijven
65% of meer	glasbedrijven	18
35 tot 65%	glas/opengrondsbedrijven	32
minder dan 35%	opengrondsbedrijven	36

1) Wanneer in dit verslag gesproken wordt over het eiland IJsselmonde is dit steeds inclusief het Eiland van Dordrecht.

Van de groep opengrondsbedrijven is een nadere onderscheiding aangebracht voor bedrijven met een arbeidsbehoefte van 0,8-1,4 manjaar per ha (19 bedrijven) en voor bedrijven met een arbeidsbehoefte van minder dan 0,8 manjaar per ha (16 bedrijven). Door deze onderscheiding kunnen eventuele rentabiliteitsverschillen tussen intensieve en extensieve teelten in de open grond tot uitdrukking worden gebracht.

§ 4. De kosten en de opbrengsten

De bedrijfsresultaten zijn bepaald volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke methode. Deze houdt in, dat de berekening van rente en afschrijving van de duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de vervangingswaarde en dat kosten, welke niet tevens uitgaven zijn (handenarbeid van de ondernemer en zijn gezin, rente van eigen vermogen e.d.), zijn gewaardeerd.

Voor deze kostenwaardering zijn de benodigde gegevens op het bedrijf verzameld.

Rente en afschrijving

De berekening van de rente had plaats op basis van 4% over het - nader omschreven - in het bedrijf vastgelegde vermogen.

De afschrijvingen zijn berekend op grond van bij het L.E.I. bestaande inzichten met betrekking tot de economische levensduur en het waardeverloop van de onderscheiden duurzame produktiemiddelen. Hierbij wordt opgemerkt dat met betrekking tot de methode van afschrijving voor de glasopstanden en verwarmingsinstallaties een wijziging in het tot dusver toegepaste systeem is aangebracht. Voor nadere toelichting verwijzen wij naar § 4 van hoofdstuk II.

Arbeid van ondernemer en gezinsleden

Als vergoeding voor de arbeid welke door de ondernemer en zijn gezinsleden is verricht, is alleen de handenarbeid in rekening gebracht. Voor een waardering van de kosten welke voor leiding en toezicht door de ondernemer waren in te calculeren, ontbreken nl. de daartoe benodigde normatieve gegevens.

De kosten van de handenarbeid zijn berekend op basis van een taxatie van de door de ondernemer en zijn gezinsleden verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is gewaardeerd overeenkomstig het loon (inclusief sociale lasten) volgens de Collectieve Arbeidsovereenkomst voor volwassen mannelijke en vrouwelijke arbeiders en jeugdigen, met dien verstande dat voor overuren geen toeslag op het normale uurtarief is toegepast. Op grond van deze C.A.O. is voor de ondernemer onder andere een diplomatoeslag ingecalculleerd.

De betaalde kosten over 1963 waren ten tijde van het onderzoek nog niet bekend. Deze moesten derhalve worden begroot. Voor deze begroting is gebruik gemaakt van taxaties welke in overleg met de deelnemers aan het onderzoek zijn verricht. Met inachtneming van eventuele veranderingen in de produktiecapaciteit zijn de betaalde kosten overigens getoetst aan

de fiscale jaarrekeningen van de bedrijven over 1962.

In vorige jaren is gebleken dat er gemiddeld geringe verschillen voorkwamen tussen de begrote kosten en de werkelijke kosten.

Wat de opbrengsten betreft, de verkopen geschieden grotendeels via de veilingen, welke ons desgevraagd een opgave verstrekten van de veilingomzet per deelnemer. Dit was mogelijk dank zij de machtiging die voor dit doel door de tuinders was verleend.

De opbrengsten die niet via de veiling werden verkregen zijn, in samenwerking met de deelnemers, geschat tijdens het bezoek dat begin 1964 aan de bedrijven werd gebracht.

§ 5. K e n g e t a l l e n

Vele cijfers (kosten, opbrengsten, vermogen, grondgebruik en arbeidsbezetting) zijn voor de onderscheiden groepen in een gemiddelde per bedrijf tot uitdrukking gebracht. Dit gemiddelde is berekend door de totalen van de absolute cijfers te delen door het aantal bedrijven.

Het gezinsinkomen en de bestanddelen daarvan zijn gemiddeld per ondernemer, het arbeidsinkomen tevens in een gemiddelde per manjaar weergegeven.

Het netto-overschot

Het economische resultaat wordt tot uitdrukking gebracht door middel van het begrip netto-overschot. Het wordt gevormd door het verschil tussen de opbrengsten en de kosten.

In de kosten is geen bedrag opgenomen als vergoeding voor de functie van leiding en toezicht van de ondernemer. Daar dit kostenelement derhalve nog in het netto-overschot aanwezig is, mag dit laatste niet zonder meer worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

Netto-overschot gemiddeld per bedrijf

De kosten, de opbrengsten en het netto-overschot zijn voor elke onderscheiden groep van bedrijven in een gemiddeld bedrag per bedrijf weergegeven. Behalve in absolute bedragen per bedrijf is het netto-overschot - ten behoeve van de vergelijkbaarheid met andere typen en takken van bedrijf - vervolgens door middel van de volgende verhoudingsgetallen tot uitdrukking gebracht.

Netto-overschot per f. 100,- kosten

Dit kengetal is berekend door het totale netto-overschot per groep van bedrijven te delen door 1% van de kosten van die bedrijven (gewogen gemiddelde).

Netto-overschot per eenheid produktiefactor

Het netto-overschot is vervolgens betrokken op de produktiefactoren kapitaal, arbeid en grond, factoren uit welke samenwerking het resultaat in feite is ontstaan.

a. Netto-overschot per f. 100,- geïnvesteerd vermogen per 1-1-1963

Het geïnvesteerde vermogen is voorgesteld door het bedrag, dat verkregen wordt door optelling van:

- (a) de verkoopwaarde van de grond;
- (b) de economische boekwaarde van de dode en de levende inventaris;
- (c) de normale behoefte aan vlottende middelen.

De berekeningen hiervan zijn gebaseerd op globale taxaties naar de toestand bij de aanvang van het kalenderjaar, zulks met de beperking dat ten aanzien van duurzame slijtende produktiemiddelen die geen betrekking hebben op glasopstanden en verwarmingsinstallaties is verondersteld dat zij op dat moment een waarde hadden van 60% van de nieuwwaarde. Deze laatste categorie maakte voor 49% deel uit van het totale vermogen, dat op deze basis berekend, per 1-1-1963 in de slijtende duurzame produktiemiddelen was opgesloten.

b. Netto-overschot per manjaar arbeidsbezetting

Voor de berekening van dit kengetal is het netto-overschot gedeeld door de - tot volwaardige arbeidskrachten herleide en in manjaren uitgedrukte - arbeidsbezetting.

c. Netto-overschot per are grondoppervlakte

Voor de berekening van dit kengetal zouden de open grond en de grond onder glas onder één noemer dienen te worden gebracht. Het was in het kader van deze voorlopige becijfering niet mogelijk de daarvoor benodigde wegingsfactoren te berekenen.

§ 6. H e t i n k o m e n

Het arbeidsinkomen per manjaar

Van het inkomen per produktiefactor is alleen het arbeidsinkomen - per manjaar arbeidsbezetting - tot uitdrukking gebracht.

Onder het arbeidsinkomen is verstaan het bedrag dat door hen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, tezamen als inkomen is genoten. Het is berekend door het netto-overschot te vermeerderen met het bedrag dat als kosten van arbeid is opgenomen. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren wordt het bedrag gevonden dat gemiddeld per manjaar als inkomen werd verkregen.

Het inkomen van de ondernemer

Voorts is berekend welk bedrag uit de bedrijfsexploitatie aan de ondernemer ten deel viel. In de eerste plaats betreft dit de vergoeding die, bij de berekening van het netto-overschot, in de kosten is gecalculeerd voor de handenarbeid die door de ondernemer persoonlijk in het bedrijf is verricht. Voegen wij dit bedrag toe aan het netto-overschot, dan ontstaat het bedrag dat als arbeidsinkomen van de ondernemer is aangeduid.

De kosten bevatten voorts een rentevergoeding voor het vermogen dat in het bedrijf is geïnvesteerd. Voor zover het bedrag van deze vergoeding hoger is dan het bedrag dat door de ondernemer aan rente voor geleende gelden is betaald, vormt het verschil daarvan eveneens een bestanddeel van het inkomen van de ondernemer.

Bij toevoeging van laatstgenoemd inkomensbestanddeel aan het arbeidsinkomen van de ondernemer wordt het bedrag verkregen dat met ondernemersinkomen is aangeduid.

Tenslotte is ook het gezinsinkomen van de ondernemer voor zover uit het bedrijf verkregen tot uitdrukking gebracht. Dit bedrag betreft het ondernemersinkomen, verhoogd met het - als kosten gecalculeerde - bedrag voor de handenarbeid welke door gezinsleden in het bedrijf is verricht.

HOOFDSTUK II

SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

De resultaten van het onderzoek zijn gedetailleerd neergelegd in de bijlagen 1 t/m 4, te weten:

bijlage 1 het grondgebruik en de arbeidsbezetting (gemiddeld per bedrijf);
 " 2 de bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf);
 " 3 de spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten;
 " 4 het gezinsinkomen uit het bedrijf (gemiddeld per ondernemer).

§ 1. De bedrijfsresultaten

De resultaten volgens de bijlagen 1 t/m 4 zijn in de tabellen 1a en 1b samengevat.

Tabel 1a geeft een beeld van het netto-overschot per f. 100,- kosten per bedrijfstype, met een subgroepering naar de geografische ligging van de bedrijven. In tabel 1b zijn de overige gegevens van genoemde bijlagen samengevat.

Tabel 1a

RENTABILITEIT OP HET EILAND IJSSELMONDE OVER 1963

Geografische ligging van de bedrijven	Alle bedrijven	Glas-bedrijven	Glas/open-gronds-bedrijven	Opengronds-bedrijven
	netto-overschot per f. 100,- kosten			
Zwijndrecht, Dubbeldam, Hendrik-Ido-Ambacht	4 (34)	2 (14)	3 (16)	- (4)
Barendrecht, Ridderkerk, Rijsoord, Heerjansdam	4 (38)	- (4)	4 (15)	× 4 (19)
Rhoon, Poortugaal, Pernis	× 13 (14)	-	- (1)	× 17 (13)
Totaal	2 (86)	7 (18)	4 (32)	× 5 (36)

() aantal bedrijven.

Voor groepen van minder dan 5 bedrijven is de rentabiliteit niet vermeld.

Tabel 1b

SAMENVATTING BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1963
(voorlopige cijfers gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Glas- bedrij- ven	Glas/ open- gronds- bedrij- ven	Opengrondsbedrijven		
				totaal	waarvan bedrijven met een arbeids- behoefte van	
					0,8-1,4 manjaar per ha	< 0,8 manjaar per ha
Aantal bedrijven	86	18	32	36	19	16
Aantal bedrijven in procenten	100	21	37	42	22	19
Omzet in procenten	100	33	39	28	13	14
Staannd glas verwarmd are	6	23	3	-	-	1
Staannd glas onverwarmd are	17	29	24	6	6	4
Plat glas are	9	11	12	7	9	5
Tuinbouw open grond are	239	87	192	356	272	465
Arbeidsbezetting (manjaren)	3,22	3,66	3,38	2,86	2,59	3,15
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1963	125000	163000	120000	112000	96000	132000
Idem per manjaar	39000	44000	36000	39000	37000	42000
Opbrengsten	45700	70300	48200	31200	28000	34500
Kosten	44800	65700	46300	32900	29100	37200
Netto-overschot	900	4600	1900	¥1700	¥1100	¥2700
Netto-overschot:						
per f. 100,- kosten	2	7	4	¥5	¥4	¥7
per f. 100,- geïnvest. vermogen	1	3	2	¥2	¥1	¥2
per manjaar	300	1200	600	¥500	¥400	¥800
Inkomen:						
arbeidsinkomen per manjaar	6600	7600	7000	5700	5800	5500
arbeidsinkomen v/d ondernemer	7900	10100	8600	6000	6200	5700
ondernemersinkomen	9600	12400	10700	7200	7400	6700

§ 2. De spreiding van de rentabiliteit

In bijlage 3 is de spreiding van de rentabiliteit per bedrijf - voorgesteld door het netto-overschot per f. 100,- kosten - grafisch weergegeven.

In tabel 2 is deze spreiding voor elk van de onderscheiden groepen van bedrijven samengevat.

Ter voorkoming van misverstand dient hierbij te worden opgemerkt, dat onder winstgevende bedrijven zijn verstaan bedrijven, waarvan de opbrengsten hoger zijn dan de kosten (het verschil is het netto-overschot). In de kosten zijn vergoedingen begrepen voor de handenarbeid van de ondernemer en de gezinsleden, alsmede een rentevergoeding van 4% over het per 1-1-1963 geïnvesteerde vermogen.

Tabel 2

SPREIDING VAN HET NETTO-OVERSCHOT PER F. 100,- KOSTEN
(aantal bedrijven in %)

Percentage v.d. kosten	Alle bedrijven	Glas-bedrijven	Glas/open-gronds-bedrijven	Opengrondsbedrijven		
				to-taal	w.v. bedrijven met een arbeidsbehoefte van:	
					0,8-1,4 manjaar per ha	< 0,8 manjaar per ha
Aantal bedrijven	86	18	32	36	19	16
	%	%	%	%	%	%
Negatief:						
> 40	4	-	-	11	16	6
40 - 20	22	16	19	28	27	31
20 - 0	30	22	28	33	31	38
Totaal verliesgevend	56	38	47	72	74	75
Positief:						
0 - 20	27	33	35	17	10	19
20 - 40	14	17	18	8	16	-
40 - 60	2	12	-	-	-	-
> 60	1	-	-	3	-	6
Totaal winstgevend	44	62	53	28	26	25
	100	100	100	100	100	100

§ 3. De spreiding van het ondernemersinkomen

Van het gemiddelde ondernemersinkomen (dat in bijlage 4 naar bestanddelen is gespecificeerd) is in tabel 3 de verdeling weergegeven door vermelding van het aantal ondernemers (in procenten) per inkomensklasse.

Tabel 3

SPREIDING VAN HET ONDERNEMERSINKOMEN
(aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Glas-bedrijven	Glas/open-gronds-bedrijven	Opengrondsbedrijven		
				to-taal	waarvan bedrijven met een arbeidsbehoefte van:	
					0,8-1,4 manjaar per ha	< 0,8 manjaar per ha
Aantal bedrijven	86	18	32	36	19	16
Aantal ondernemers	139	30	52	57	28	28
	%	%	%	%	%	%
Inkomensklasse:						
minder dan f. 2500,-	9	13	2	14	18	11
f. 2500,- - f. 5000,-	19	6	23	21	11	32
f. 5000,- - f. 7500,-	19	17	10	30	28	32
f. 7500,- - f. 10000,-	10	10	12	9	11	7
f. 10000,- - f. 15000,-	25	27	34	16	25	4
f. 15000,- - f. 25000,-	12	10	13	10	7	14
meer dan f. 25000,-	6	17	6	-	-	-
	100	100	100	100	100	100

§ 4. Vergelijking met vorige jaren

In tabel 4 zijn de resultaten over 1963 vergeleken met die van vorige jaren. Bij deze vergelijking dient rekening te worden gehouden met het feit, dat met ingang van 1961 de steekproef is vernieuwd. De bedrijven van de nieuwe steekproef zijn gemiddeld groter (naar schatting 10% van de kosten) dan die van de oude steekproef.

Voorts dient rekening te worden gehouden met de omstandigheid, dat er een wijziging heeft plaatsgehad t.a.v. de berekening van rente en afschrijving. Tot en met 1962 had afschrijving plaats op basis van een vast percentage van de vervangingswaarde. In verband met de sterke mate waarin de produktiemiddelen aan veroudering onderhevig zijn, alsmede het toenemende onderhoud naarmate produktiemiddelen ouder worden, is met ingang van 1963 ten aanzien van glasopstanden en verwarmingsinstallaties een vast percentage van de economische boekwaarde afgeschreven. Jaarlijks wordt deze boekwaarde herzien in verband met de stijgende prijzen van duurzame produktiemiddelen.

De rente werd tot en met 1962 ten aanzien van duurzame produktiemiddelen berekend over het gemiddeld geïnvesteerde vermogen. Met gemiddeld geïnvesteerd vermogen is bedoeld het vermogen dat - op basis van de bestaande capaciteit - tijdens de levensduur van de duurzame produktiemiddelen gemiddeld is geïnvesteerd. Als gevolg van eerdergenoemde wijziging betreffende de afschrijvingen is met ingang van 1963 de rente berekend over het geïnvesteerde vermogen per 1 januari 1963, waarbij, zoals vermeld, is verondersteld dat alle slijtende duurzame produktiemiddelen die geen betrekking hebben op glasopstanden en verwarmingsinstallaties, op die datum een waarde hadden van gemiddeld 60% van de nieuwwaarde. Door de gewijzigde normen voor afschrijving en rente zijn de kosten per saldo gemiddeld met 1% gestegen. Per bedrijf zijn deze verschillen groter, doordat de hoogte van afschrijving en rente mede afhankelijk zijn van de leeftijden van de aanwezige glasopstanden en verwarmingsinstallaties. Dit heeft geleid tot een rentabiliteitsstijging voor bedrijven met oudere apparatuur en een daling van het rendement voor bedrijven waar de glasopstanden en verwarmingsinstallaties nog jong zijn. De verschillen - als gevolg van de gewijzigde waarderingsnormen - tussen "gemiddeld geïnvesteerd vermogen" en "geïnvesteerd vermogen per 1 januari 1963" zijn hieronder aangegeven.

Gemiddeld geïnvesteerde vermogen 1963	126000
Geïnvesteerde vermogen per 1-1-1963	125000
<hr/>	
Verschillen door nieuwe waarderingsnormen	1000

In de reeks Verslagen van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer reeds verschenen

No.		Prijs
22.	Rentabiliteit van de groenteteelt op het eiland IJsselmonde, voorlopige berekening 1962, mei 1963	f. 2,50
25.	Rentabiliteit van het kwekersbedrijf in de Bloembollenstreek en Anna-Paulowna/Breezand, voorlopige berekening 1962, juni '63	" 2,50
27.	Rentabiliteit van de bloemeteelt te Aalsmeer, voorlopige berekening 1962, juli 1963	" 2,50
38.	Rentabiliteit van de tuinbouw in het Geestmerambacht en het Grootslag, voorlopige berekening 1962, oktober 1963	" 2,50
55.	Bedrijfsuitkomsten van de tuinbouw 1961, januari 1964	" 5,50
71.	Rentabiliteit van de tuinbouw in het Zuidhollands Glasdistrict, voorlopige berekening 1963, mei 1964	" 3,-
77.	Rentabiliteit van de tuinbouw in het gebied Venlo-Blerick-Tegelen, voorlopige berekening 1963, juni 1964	" 3,-
69.	Rentabiliteit van de groenteteelt op het eiland IJsselmonde, voorlopige berekening 1963, juni 1964	" 3,-

VOLLEDIGE LIJST VAN ACTUELE L.E.I.-PUBLIKATIES
OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR